

Asia: VN/2215/2025

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Yrityksiin kohdistuvat vaikutukset on puutteellisesti arvioitu. Hankintatietovarantolakia koskevan esityksen 2 §:n 1 momentin mukaan ostolaskutietojen tulee sisältää mahdollinen kilpailutustunniste ja erikseen määriteltävät otsikko- ja tiliöintirivitiedot, joissa on merkintä salassa pidosta siltä osin kuin tieto on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n perusteella salassa pidettava. Lisäksi ostolaskutietojen tulee sisältää erikseen

määriteltävät tuoterivitiedot. Yritysten on hyvin laajasti muutettava laskutuskäytäntöjään lakiesityksen vuoksi, jotta vaaditut tiedot voidaan toimittaa hankintatietovarantoon. Viranomaisen on vaadittava korjaamaan väärin kirjattu lasku, vaikka lasku sinällään olisi aiheellinen. Varsinkin pienille yrityksille lakimuutos tulee aiheuttamaan merkittävää haittaa.

Viranomaisen on joko toimitettava yritykselle salassa pidettävät merkinnät lisättäväksi laskuun tai tehtävä merkinnät itse viran puolesta. Molemmat vaihtoehdot aiheuttavat manuaalista työtä ja tulevat lisäämään joko viranomaisen tai toimittajan hallintokustannuksia. Lakiesityksessä on puutteellisesti tunnistettu se tosiasia, että uudistuksen toimeenpano on yritysten vastuulla, koska ne laativat laskut ja vastaavat laskuilla ilmenevistä tiedoista.

Esityksen säästövaikutukset perustuvat olettamalle, että julkisuus vähentää suoramankintoja ja lisää kilpailutuksen kautta saavutettavia säästöjä. Esityksessä oletetaan lisäksi, että kunnat ja kuntayhtymät tekisivät suoramankintoja, joita ei ilmoiteta Hilma-palvelussa. Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että kunnat ja kuntayhtymät hyödyntävät nykyisin sidosyksiköitään yhteishankintayksikköinä eikä niillä ole tarvetta suoramankintoihin. Oletettua säästövaikutusta ei siis kerry ainakaan kunnilta ja kuntayhtymiltä, koska suoramankintojen osuus on jo nykyisin suhteellisen pieni kokonaishankintavolyymiin nähden.

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Ostolaskujen sisältövaatimusten sääntely on ongelmallista sekä viranomaisten että yritysten kannalta. Se tulee aiheuttamaan muutoksia laskutusjärjestelmiin sekä yritysten toimintatapoihin.

Kansallisen kokonaisturvallisuuden kannalta kaikkien sinällään julkisten hankintaketjujen julkistaminen voi aiheuttaa haittoja. Esimerkiksi ICT- sekä energia- ja vesihuoltoalojen toimija- ja alihankintatiedot saattavat aiheuttaa haittaa kokonaisturvallisuudelle, koska avoin tieto mahdollistaa häirinnän kohdistamisen kriittisiä palveluita tuottaviin yrityksiin.

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

-

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

-

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Esityksen tavoite ostolaskutietojen ja julkisten varojen käytön avoimuudesta ovat sinällään kannatettavia.

Saranpää Toni
Pohjois-Pohjanmaan liitto